

Inleiding en uitleg werkvormen

Inleiding

In Nederland hebben volgens de stichting Lezen en Schrijven 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Onder deze 2,5 miljoen laaggeletterden zijn 1,8 miljoen 16- tot 65-jarigen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Dat is ongeveer 1 op de 6. Dit zou betekenen dat ongeveer 15% van onze studenten in de opleiding Servicemedewerker laaggeletterd is. Daarnaast schatten wij op basis van eigen onderzoek (de onafhankelijke nul-meting en bijvoorbeeld de methode-onafhankelijke resultaten) in, dat zo'n 45% van onze studenten een NT2-student of een student met een anderstalige thuissituatie is en ruim 75% van onze NT1-studenten in meer of mindere mate taalzwak is. Al deze studenten verdienen het dat zij, zolang zij nog onderwijs volgen, goed taalonderwijs krijgen. Dit kan de docent Nederlands echter niet (meer) alleen.

Al in 1996 werd in Nederland het concept Taalgericht vakonderwijs geïntroduceerd. *'Taalgericht vakonderwijs is vakonderwijs waarin relevante vaktaaldoelen expliciet zijn geformuleerd. Vak- en vaktaaldoelen worden samen ontwikkeld in onderwijs dat gerichte taalsteun biedt, vol interactiemogelijkheden zit en contextrijk is'* (Hajer & Meestringa, 2020).

Taalgericht vakonderwijs is dus een benadering in het onderwijs waarbij de nadruk ligt op het ontwikkelen van taalvaardigheid in combinatie met het aanleren van vakinhoud. Deze benadering erkent dat taal een essentieel middel is om kennis te verwerven en te delen en dat het belangrijk is om studenten te ondersteunen bij het begrijpen en gebruiken van de taal die specifiek is voor een bepaald vakgebied. Studenten leren niet alleen de vakspecifieke termen en begrippen, maar ook de manier waarop deze in context worden gebruikt.

mboRijnland neemt in samenwerking met de Hogeschool Utrecht en twee andere mbo-instellingen voor het tweede jaar op rij deel aan een vierjarige onderzoekswerkplaats gericht op Passend onderwijzen in het mbo. In schooljaar 23/24 houden we ons bij mboRijnland bezig met de onderzoeksvraag:

Hoe kan de (vak)docent op relatief **eenvoudige**, doch **doeltreffende** wijze, **naast de docent Nederlands**, een bijdrage leveren aan de **woordenschatontwikkeling** van **studenten van de opleiding Servicemedewerker (niv. 2) van mboRijnland?**

Uitleg gebruik werkvormen:

De werkvormen worden gegeven in zes opeenvolgende vakgerichte lessen. In de module voor deze vakgerichte lessen is een woordenlijst aanwezig, deze woorden worden gebruikt voor de werkvormen. Er is getracht zoveel mogelijk variëteit in de werkvormen te leggen, dus de ene werkvorm is meer visueel georiënteerd terwijl de andere meer auditief is. Andere variaties zijn; individueel of gezamenlijk, offline of online, passief of actief en gestructureerd of vrij. De werkvormen zijn eenvoudig in te zetten voor de docenten, het kost weinig voorbereiding en ook vergt het maar een korte tijd tijdens de les.

Bingo

Doel: Verhoog de betrokkenheid van studenten bij woordenschatversterking en bevorder actief leren door middel van de "Bingo" werkvorm.

Benodigheden:

- // Maak bingokaartjes voor elke student of voor groepen studenten. Schrijf op elk kaartje verschillende woorden die relevant zijn voor het onderwerp van de les.

Tijdsindicatie werkvorm: 20 min

Vorbereidingstijd: 15 min

Instructie:

Deze werkvorm maakt leren leuk en betreft studenten actief bij de inhoud van de les. Het stimuleert luister- en observatievaardigheden terwijl ze woorden en concepten in de context van het spel begrijpen.

- // **Uitleg van de regels:** Leg de regels van het spel uit. Vertel de studenten dat ze de omschrijvingen van de woorden moeten lezen en het juiste woord op hun bingokaartje moeten aankruisen als het wordt genoemd.
- // **Uitdelen van de bingokaartjes:** Deel de bingokaartjes uit aan elke student. Zorg ervoor dat elke kaart uniek is, zodat niet alle studenten dezelfde woorden op dezelfde plek hebben.
- // **Omschrijvingen geven:** De docent geeft omschrijvingen van de woorden die op de bingokaartjes staan. Dit kan mondeling worden gedaan of op een presentatie worden weergegeven.
- // **Aankruisen van woorden:** Studenten luisteren naar de omschrijvingen en kruisen de woorden aan op hun bingokaartje als ze worden genoemd.
- // **Bingo roepen:** Wanneer een student een horizontale, verticale of diagonale rij heeft aangekruist, roept diegene "Bingo!". Je kunt ervoor kiezen het spel te beëindigen op het moment dat een student bingo heeft, of je kunt doorgaan met de omschrijvingen totdat meerdere studenten bingo hebben.
- // **Reflectie:** Sluit de activiteit af met een reflectiemoment waarin studenten kunnen delen welke woorden ze hebben geleerd en hoe deze woorden verband houden met het onderwerp van de les.

TIP
Bereidt een paar
kleine prijzen
voor de
winnaars!

Acrostichon

Doel: Het bevorderen van samenwerken, associëren en creatief met taal om kunnen gaan.

Benodigheden:

- // Bereid een lijst met woorden en hun betekenissen voor. Zorg ervoor dat de woorden relevant zijn voor het onderwerp dat je behandelt.
- // A4'tjes óf A3'tjes

Tijdsindicatie werkvorm: 20 min

Vorbereidingstijd: 10 min

Bereid een lijst met woorden en hun betekenissen voor. Zorg ervoor dat de woorden relevant zijn voor het onderwerp dat je behandelt.

Instructie:

- // **Verdeel de klas in groepjes:** Geef elke groepje één van de gekozen woorden.
- // **Associëren en woorden bedenken:** Laat elk groepslid zo veel mogelijk woorden of zinnen opschrijven die bij de betekenis van het woord horen. **Let op!** Alleen woorden of zinnen die beginnen met één van de letters van het woord zelf tellen mee.
- // **Geef elk groepje een A4 óf A3:** Elk groepje schrijft het woord (gekregen van docent) GROOT van boven naar beneden op.
- // **Discussie:** De groepsleden gaan met elkaar in discussie over welk woord óf zin het beste past bij elk van de letters van het gekregen woord.
- // **Acrostichon maken:** Schrijf de gekozen woorden óf zinnen achter elk van de letters van het gekregen woord.

TIP!

Pas de complexiteit en
lengte van de woorden aan
op het
niveau van de deelnemers.

Maak je eigen woordenboek

Doel: Het versterken van het begrip van moeilijke woorden en het actief verbeteren van taalvaardigheid.

Benodigheden:

// Bereid een lijst van moeilijke woorden aan, relevant voor de lesstof, literatuur, of vakspecifieke terminologie.

Tijdsindicatie werkvorm: 20 min

Vorbereidingstijd: 10 min

Instructie:

Deze werkvorm biedt een gestructureerde aanpak om moeilijke woorden te verkennen en integreert creativiteit en praktische toepassing om de taalvaardigheid van studenten effectief te verbeteren.

- // Leg kort uit waarom het begrijpen van moeilijke woorden essentieel is voor het vakgebied en hoe dit bijdraagt aan een dieper begrip van de lesstof.
- // Laat studenten elk moeilijk woord onderzoeken en hun eigen betekenis en definitie formuleren. Moedig hen aan om voorbeelden toe te voegen ter verduidelijking.
- // Faciliteer een klasdiscussie waarin studenten hun definities delen. Geef feedback en verduidelijk waar nodig de juiste betekenis van de woorden.

Opmerkingen voor docenten:

Zorg voor diversiteit in de selectie van moeilijke woorden.
Moedig samenwerking aan tijdens de klasdiscussie.
Pas de activiteit aan op basis van de specifieke vakinhoud en behoeften van de studenten.

TIP
Sluit de activiteit af met een reflectiemoment waarin studenten bespreken hoe hun begrip van moeilijke woorden is verbeterd en hoe deze kennis hen kan helpen.

Wat ben ik?

Doel: Actieve deelname bevorderen en woordenschat versterken door middel van een aangepaste variant van "Wat ben ik".

Benodigheden:

- // Kies zeven woorden die relevant zijn voor het onderwerp dat wordt bestudeerd. Deze woorden dienen als sleutelbegrippen, kernwoorden of nieuwe termen die deelnemers moeten begrijpen.

Tijdsindicatie werkvorm: 20 min

Vorbereidingstijd: 10 min

Instructie:

Deze werkvorm behoudt het interactieve karakter van "Wat ben ik" en biedt een leuke variatie door de focus te verleggen naar raden voor het bord. Het stimuleert actieve deelname, bevordert woordenschatversterking en biedt ruimte voor reflectie op effectieve radenstrategieën.

- // **Verdeling van de woorden:** Laat elke student voor het bord staan zonder naar het bord te kijken. De docent schrijft op het bord een van de gekozen woorden achter de student.
- // **Starten met vragen stellen:** De student stelt vragen aan de rest van de klas om te raden welk woord er op het bord staat. De klas antwoordt alleen met "ja" of "nee".
- // **Beantwoorden van vragen:** De student blijft vragen stellen totdat hij/zij het woord correct heeft geraden of totdat een vooraf bepaalde tijdslimiet is bereikt.
- // **Woord raden en roulatie:** Wanneer een student het woord correct raadt, kan een nieuwe student voor het bord gaan staan en het proces herhalen met een ander woord.
- // **Evaluatie en reflectie:** Na afloop van de activiteit kun je kort bespreken hoe de studenten de ervaring hebben gevonden, welke strategieën effectief waren en hoe het raden van woorden hun kennis heeft versterkt.

Opmerkingen voor docenten:

Zorg voor een variatie in de moeilijkheidsgraad van de woorden.
Moedig studenten aan om creatieve vragen te stellen om het raden interessanter te maken.

TIP
Pas de tijdslimiet
aan op behoefte
van de studenten.

Woordweb (online)

Doel: Het verdiepen van begrip en samenwerking rondom sleutelwoorden en begrippen met behulp van een gezamenlijke online mindmap.

Benodigheden:

- // Kies zeven woorden die relevant zijn voor het onderwerp dat wordt bestudeerd. Deze woorden dienen als sleutelbegrippen, kernwoorden of nieuwe termen die deelnemers moeten begrijpen.

Tijdsindicatie werkvorm: 20 min

Vorbereidingstijd: 10 min

Instructie:

Deze werkvorm stimuleert actieve participatie en samenwerking bij het begrijpen van sleutelwoorden. Door gebruik te maken van online mindmapping worden niet alleen individuele bijdragen aangemoedigd, maar ook gezamenlijk leren en reflecteren.

- // **Kies een 'Online Mindmapprool':** Gebruik een online mindmapprool zoals MindMeister, Coggle, of Mindomo. Maak een mindmap met de zeven geselecteerde woorden als centrale knooppunten.
- // **Deel de link naar de online mindmap:** Deel de link naar de mindmap via het onlineprogramma dat je gebruikt (bijvoorbeeld een chatplatform, e-mail, of een online samenwerkingsomgeving).
- // **Bijdragen:** Laat elke deelnemer individueel bijdragen aan de mindmap door synoniemen, definities, of voorbeelden toe te voegen aan de zeven geselecteerde woorden.
- // **Samenwerking:** Moedig samenwerking aan door deelnemers aan te sporen om elkaars bijdragen online te bekijken en aanvullende informatie toe te voegen aan de mindmap. Maak gebruik van chat- of opmerkingstools om interactie te vergemakkelijken.

Opmerkingen voor docenten:

Zorg voor duidelijke instructies over het gebruik van de online mindmapprool. Moedig deelnemers aan om actief bij te dragen en elkaars input te waarderen. Bespreek tijdens de reflectie de meerwaarde van gezamenlijk creëren en delen van kennis.

TIP
Deze werkvorm is ook uit te voeren op het bord. Maak dan gebruik van whitebord-markers.

Zoek je duo

Doel: Het bevorderen van samenwerking, kritisch denken en communicatie ter versterking van woordenschat en begripsvorming.

Benodigheden:

- // Bereid een lijst met woorden en hun betekenissen voor. Zorg ervoor dat de woorden relevant zijn voor het onderwerp dat je behandelt.

Tijdsindicatie werkvorm: 20 min

Vorbereidingstijd: 10 min

Bereid een lijst met woorden en hun betekenissen voor. Zorg ervoor dat de woorden relevant zijn voor het onderwerp dat je behandelt.

Instructie:

- // **Verdeling van kaarten:** Geef elke deelnemer een kaart met daarop een woord.
- // **Zoeken van het duo:** Laat de deelnemers vrij rondlopen in de ruimte terwijl ze op zoek gaan naar de persoon met de bijpassende betekenis van hun woord.
- // **Samenwerken:** Wanneer een deelnemer zijn of haar duo heeft gevonden, gaan ze samen zitten en bespreken ze de betekenis van het woord.
- // **Controle en correctie:** Als het duo denkt dat ze de juiste match hebben, kunnen ze de kaarten aan de docent tonen. De docent kan dan bevestigen of het klopt.
- // **Reflectie:** Sluit de activiteit af met een korte reflectie, waarin deelnemers kunnen delen wat ze hebben geleerd en hoe de samenwerking hen heeft geholpen bij het begrijpen van de woorden en betekenissen.

Opmerkingen voor docenten:

Zorg voor een positieve en ondersteunende sfeer. Pas de complexiteit van de woorden aan op het niveau van de deelnemers. Stimuleer deelnemers om niet alleen de betekenis te begrijpen maar ook voorbeelden te geven voor een dieper begrip.

VARIATIE TIP

Rotatie: Nadat de controle is uitgevoerd, kunnen de deelnemers weer op zoek gaan naar een nieuw duo met een ander woord.